

हिंदुहृदयसम्राट बाळासाहेब ठाकरे आपला दवाखाना
या योजनेसाठी २२१०८०४१ या लेखाशिर्षातून रु.१०५
कोटी वितरीत करण्याबाबत.

महाराष्ट्र शासन

सार्वजनिक आरोग्य विभाग

शासन निर्णय क्रमांक: पुरमा -३५२३/प्र.क्र.३१०/आरोग्य-७

१० वा मजला, गोकुळदास तेजपाल रुग्णालय संकूल इमारत

नवीन मंत्रालय, मुंबई ४०० ००९.

दिनांक : २१ फेब्रुवारी, २०२४

वाचा :-

- १) वित्त विभाग, शासन परिपत्रक, क्र.अर्थसं-२०२३/प्र.क्र.४०/अर्थ-३, दि.१२/०४/२०२३
- २) शासन निर्णय, सार्वजनिक आरोग्य विभाग क्रमांक एनएचएम-११२३/प्र.क्र.३९३/आरोग्य-७ दिनांक २९/०९/२०२४
- ३) सहंसचालक (तांत्रिक) राष्ट्रीय आरोग्य अभियान यांचे पत्र क्र.राआअ/आपला दवाखाना/
२०२३-२४/११२६५१-६५५/२०२३ दिनांक २८/१२/२०२३

प्रस्तावना :-

राज्यातील जनतेला प्राथमिक आरोग्य केंद्र, नागरी प्राथमिक आरोग्य केंद्र, उपकेंद्र, ग्रामीण रुग्णालय, ऊरी रुग्णालय, उपजिल्हा रुग्णालय, जिल्हा रुग्णालय, वैद्यकीय महाविद्यालय रुग्णालय व महानगरपालिका रुग्णालय यांच्यामार्फत आरोग्य सेवा उपलब्ध करून दिली जाते. शहरी भागातील अतिशय दाटीवाटीने वसलेल्या भागापासून तसेच झोपडपट्टी वस्तीपासून नागरी प्राथमिक आरोग्य केंद्रांचे अंतर जास्त असणे, नागरी प्राथमिक आरोग्य केंद्राच्या कामकाजाच्या अयोग्य वेळेमुळे काही झोपडपट्ट्या व झोपडपट्टीसदृश भाग आरोग्य सेवापासून वंचित राहत आहे. तसेच राज्यातील दवाखाने अत्याधुनिक तंत्रज्ञानाने अद्ययावत बनविण्यासाठी, सातत्यपूर्ण आरोग्य, गुणवत्तापूर्ण सेवा तसेच सुलभ आणि परवडणारी जागतिक दर्जाची आरोग्य सेवा प्रदान करून राज्याचा आरोग्य निर्देशांक वाढविण्याचे शासनाचे धोरण आहे. शहरी भागातील झोपडपट्ट्या व झोपडपट्टीसदृश भागामध्ये आरोग्य केंद्रे उपलब्ध नाहीत. त्यामुळे सदर भागातील सर्वसामान्य जनता आरोग्य सेवेपासून वंचित राहत आहे. देशातील बच्याच राज्यामध्ये दर्जदार आरोग्य सेवा देण्यासाठी व आरोग्य निर्देशांक वाढविण्यासाठी शहरी भागातील अतिशय दाटीवाटीने वसलेल्या भागात व झोपडपट्टी क्षेत्रात दवाखाने स्थापन करून आरोग्य सेवा देण्याचे प्रयोग सुरु करण्यात आलेले आहेत. याच धर्तीवर मुंबई महानगरपालिकेने सन २०२२-२३ मध्ये “हिंदुहृदयसम्राट बाळासाहेब ठाकरे आपला दवाखाना” केंद्राची स्थापना केली आहे. सदर आपला दवाखाना केंद्रांना जनतेचा चांगला प्रतिसाद मिळाल्याने एकूण १५५ ठिकाणी आपला दवाखाना केंद्र मुंबई महानगरपालिका क्षेत्रात सुरु करण्यात आलेले आहेत. मुंबई महानगरपालिकेच्या धर्तीवर राज्यामध्ये एकूण ७०० ठिकाणी “हिंदुहृदयसम्राट बाळासाहेब ठाकरे आपला दवाखाना” स्थापन करण्याबाबत मा. उपमुख्यमंत्री महोदयांनी

राज्याच्या अर्थसंकल्पिय भाषणाच्या वेळी घोषणा केलेली होती. त्या अनुषंगाने राज्यातील विविध शहरातील झोपडपट्टीमध्ये राहणा-या सर्वसामान्य व गोरगरीब नागरीकांना मोफत आरोग्य सेवा उपलब्ध करून देण्यासाठी राज्यात ७०० ठिकाणी हिंदुहृदयसम्राट बाळासाहेब ठाकरे आपला दवाखाना स्थापन करण्यासाठी व त्यासाठी आवश्यक असलेल्या अनुदानास मंजुरी देण्याबाबत मंत्रीमंडळाने दिनांक २८/०६/२०२३ च्या बैठकीमध्ये मान्यता दिलेली आहे. सदर योजना सुरु करण्यासाठी सन २०२३-२४ मध्ये रु.२९०.०० कोटी (रु. १८९.०९ कोटी आवर्ती खर्च + रु.२९.०० कोटी अनावर्ती खर्च) इतकी तरतुद पुरवणी मागणीद्वारे करण्यात आलेली आहे. सदर तरतुदीपैकी रु.१०५.०० कोटी इतका निधी राज्य आरोग्य सोसायटीस वितरीत करण्याची बाब शासनच्या विचाराधीन होती. .

शासन निर्णय :-

राज्यातील विविध शहरातील झोपडपट्टीमध्ये राहणा-या सर्वसामान्य व गोरगरीब नागरीकांना मोफत आरोग्य सेवा उपलब्ध करून देण्यासाठी राज्यात ७०० ठिकाणी हिंदुहृदयसम्राट बाळासाहेब ठाकरे आपला दवाखाना स्थापन करण्यासाठी व त्यासाठी आवश्यक असलेल्या अनुदानास मंजुरी देण्याबाबत मंत्रीमंडळाने दिनांक २८/०६/२०२३ च्या बैठकीमध्ये मान्यता दिलेली आहे. सदर योजना सुरु करण्यासाठी सन २०२३-२४ या आर्थिक वर्षात २२९०K०४१ या लेखाशिर्षाखाली केलेल्या रु.२९०.०० कोटी (रु.१८९.०९ कोटी आवर्ती खर्च + रु.२९.०० कोटी अनावर्ती खर्च) इतक्या तरतुदीपैकी रु.१०५.०० कोटी इतका निधी राज्य आरोग्य सोसायटीस वितरीत करण्यास याद्वारे मान्यता देण्यात येत आहे.

०२. सदर प्रस्तावावरील खर्च खालील प्रमाणे नमूद लेखाशिर्षाखाली खर्ची टाकण्यात यावा व तो सन २०२३-२४ साठी मंजूर करण्यात आलेल्या उपलब्ध तरतुदीतून भागविण्यात यावा.

(रु.कोटी)

अ.क्र.	लेखाशिर्ष	अर्थसंकल्पीय तरतुद सन २०२३-२४	पुरवणी मागणीद्वारे उपलब्ध झालेली तरतुद
१	२२९० वैद्यकीय सेवा व सार्वजनिक आरोग्य (०९) नागरी आरोग्य सेवा-विषमचिकित्सा (११०) रुग्णालये व दवाखाने (०४) इतर रुग्णालये व दवाखाने (०४) (०५) “हिंदुहृदयसम्राट बाळासाहेब ठाकरे आपला दवाखाना” (कार्यक्रम)	-	रु.२९०.०० कोटी (रु.१८९.०९ कोटी आवर्ती खर्च + रु.२९.०० कोटी अनावर्ती खर्च)

३. उपरोक्त अनुदानासाठी प्रशासकीय अधिकारी, आरोग्य सेवा आयुक्तालय, मुंबई यांना आहरण व संवितरण अधिकारी म्हणून घोषित करण्यात येत आहे. त्यांनी याबाबतचे देयक कोषागारात सादर करून विहित केलेल्या बाबींवर खर्च करण्यासाठी सदर रक्कम आयुक्त, आरोग्य सेवा तथा अभियान संचालक, राष्ट्रीय आरोग्य अभियान, राज्य आरोग्य सोसायटी यांच्याकडे सुपुर्द करावी. यासाठी सह संचालक (अ. व प्र.), आरोग्य सेवा, मुंबई यांना “नियंत्रण अधिकारी” म्हणून घोषित करण्यात येत आहे

४. सदर अनुदान सशर्त असून वित्त विभागाचे शासन परिपत्रक, क्र.२०१३/प्र.क्र.८५/२०१३/अर्थसंकल्प-३, दिनांक २५ एप्रिल, २०१३ नुसार उपरोक्त निधीचे उपयोगिता प्रमाणपत्र (UC) सादर केल्यानंतरच युद्धील अनुदान वितरीत करण्यात येईल.

५. सदर प्रस्तावावरील खर्च शासन निर्णय, उद्योग, ऊर्जा व कामगार विभाग, दिनांक १ डिसेंबर, २०१६ मधील तरतूदीनुसार आवश्यक तेथे करावयाच्या खरेदीबाबत प्रशासकीय मान्यता घेण्यात यावी.

६. सदर शासन निर्णय, नियोजन विभागाचा अनौपचारीक संदर्भ क्र.१५/का.१४७२ दिनांक ०९/०९/२०२४ व वित्त विभागाच्या अनौपचारीक संदर्भ क्रमांक ३४/व्यय-१३ दि.१५/०९/२०२३ अन्वये प्राप्त झालेल्या सहमतीने निर्गमित करण्यात येत आहे.

७. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेताक २०२४०२२२१५१०३२१३१७ असा आहे. हा शासन निर्णय डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(राजेंद्र वि. कुडले)
अवर सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

१. महालेखापाल(लेखा व अनुज्ञेयता), महाराष्ट्र-१, मुंबई/ महाराष्ट्र-२, नागपूर.
२. महालेखापाल, (लेखा परिक्षा), महाराष्ट्र-१, मुंबई/ महाराष्ट्र-२, नागपूर.

३. आयुक्त आरोग्य सेवा तथा अभियान संचालक, राष्ट्रीय आरोग्य अभियान, मुंबई.
४. संचालक, आरोग्य सेवा संचालनालय, मुंबई.
५. सहसंचालक, (तांत्रिक) राष्ट्रीय आरोग्य अभियान, मुंबई.
६. सहसंचालक (अर्थ व प्रशासन), आरोग्य सेवा, पुणे .
७. अधिदान व लेखा अधिकारी, मुंबई.
८. निवासी लेखा परिक्षा अधिकारी, मुंबई.
९. नियोजन विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
१०. वित्त विभाग (अर्थसंकल्प)/व्यय-१३, मंत्रालय, मुंबई.
- ११.कार्यासन अर्थसंकल्प/लेखा, सार्वजनिक आरोग्य विभाग .
- १२.निवडनस्ती (आरोग्य -७) .